

mesura bastants mots d'origen divers: *ràim*, *gota* (amb els seus derivats *degotar*, *degotim*, *gotimar*), *bagot* i possiblement algun derivat de *botit* i de *gat* (*gatimell*); potser bastarà suposar que des de *degotimar* 'caure degotalls, caure penjolls' o *degotim*, emmotllant-ho a la forma del mot *ràim* es va extraure *gotim*; si bé potser es podria admetre que també hi cooperaren els altres. □ 1.ª doc.: 1695, Lacav.

No ha estat recollit pels lexicògrafs fins modernament, i com sense voler, car no es pot dir que figuri ni en la nomenclatura del dicc. de Lacavalleria; aquest només dona un article «*raym* o *rahim*», per cert amb abundor de detalls, aplicacions i frases, com *gra de raym*, *rapa de raym fonyat*, *raym secat*, *panses* i molts més; cap a la fi, després de *raym que cria fulles* i *raym de iverm*, se li ocorre: «*gotim de raym*: racemariory corymbus; *raym de penjar* ---» i algun més. A l'ordre alfabètic havia posat el mot, en un altre sentit, sens dubte figurat; i no sorprèn gaire perquè en aquest lèxic, compilat per una família d'impressors, es troben alguns termes quasi tècnics de tipògraf, que els venien naturalment a la memòria: «*gotim*, *grossa lletra*: decumana litera, grandior litera, majoris modi litera; *escriurur gotims*, *pintar lletres grosses*: magnis et amplis ductibus literas pingere»; es tracta sens dubte d'una comparació de forma: la de certes formes de lletra de traç allargat, com una penjarella, amb la del *gotim* penjant de la parra; car no sembla sostenible la suposició d'*AlcM* que es tracti d'una variant de *gòtic* (el mot hi és imprès dos cops, i hi ha molt poques errades tipogràfiques en aquest diccionari), i és estirat pels cabells el suggeriment d'un **gòtim* que no es troba enlloc (sense comptar que morfològicament fóra inexplicable).

D'altra banda sembla que va tenir curs un adjectiu *gotim*, *gotima*, almenys el registren els diccionaris de Belvitges i Lab. 1839, com a equivalent de «grosser, burdo, basto, grosero, rudis»; podem creure, doncs, que es degueren usar expressions com *lletres gotimes*, *trenes* o *robes gotimes*, per a les de forma gruixuda, grofolluda i grollera, comparant les lletres de traç gruixut (per exemple 'negretes') i altres tals objectes amb penjarelles de coses deixades, a manera d'un *gotim* de parra, aspre i poc saborós (Lab. 1888, en efecte, torna a posar «lletra grossa» darrere aquesta acc. figurada, a manera d'exemple). Altrament es pot concebre que sigui justament el fet d'haver introduït aquest tecnicisme d'impressor el que rememorà després als Lacavalleria el terme *gotim de ràim*, ja no a temps per posar-lo en les primeres lletres de llur obra, però sí per intercalar-lo en el prolix article *ràim*, quan hi van arribar més tard. Aquest ús figurat posteriorment degué decaure, com tantes expressions del llenguatge familiar.

Ens revela això de tota manera que, a la fi del segle XVII, *gotim* no era un mot generalment conegut (manca a totes les eds. del *DTO.* etc.). Avui i tot és d'ús poc general a Barcelona i rodalia, encara que des de la meva infància el recordo entès i, més o menys usat, per tothom; però amb caràcter més general entre

la gent des del Montseny cap al N. i NE. De tota manera el recullen els diccs. del S. XIX sense nota de dialectal: «cencerrón, gajo, regojo; *botrum post vindemiam inventus*», Belv.; i Lab. 1839 també posa l'«acc. «lo rahim que sol quedar després de veremada una vinya, *cencerrón, redrojo*», però en separa més clarament «porció de un rahim: *carpa, gajo y grupo*; *botrus*». En realitat cal dir que l'«acc. «redrojo» 'bagot' no és usual en el cat. comú del nostre segle en el dialecte central (no recordo haver-la sentida en l'ús que m'és familiar, zona Bna.-Maresme-Girona). En realitat la diferència comarcal és relativa i es pot concretar dient que la gent del Nordest de la capital, i fins alguns barcelonins, no se serveixen de *ràim* més que per al gra individual o cast. *uva*; mentre que això a Barcelona no és general, només es practica en to colloquial, i es continua admetent com a possible l'ús de *ràim* per al pomet de fruita, i dient *gra de ràim* pel fruitet individual. Allò és el que em fou familiar fins cap als 20-25 anys.

Altrament, així ho trobem en tots els prosistes de la Renaix.; entre els quals n'hi ha del Nordest, però també de barcelonins, manresans i tarragonesos: «cornucòpies dorades --- adornaven la peça de dintre, contigua al terrat; al mig d'ells hi havia una taula ab raïms i altres vário objectes penjats al sostre que no s'hi podia arribar amb la boca a collir-los: s'ha tastat algun *gotim* o gra dels de la taula i, aparellades tasses, hem provat aquell vi ---», B. de Maldà (*Coll. d. l. B. V.*, 107); «alsan pàmpols y redoltes / y troban un nen colgat; / dels llavis riu, dels ulls plora: / té un *gotimet* a la mà», MilàF (*Cas veritable*, v. 50, *O. Cat.*, Gili, p. 308); «les fadrines paravan lo devantal: los *gotims* hi queyan a dojo. Alguns xiquets que anavan a la vinya ab llur pare, se menjavan d'amagat la fruita que se sobreexia del cistell», J. Martí Folguera (*Lo caragirat*, 1850, 80).

«La criada entrà ab les postres, don Ramon callà altre cop, y l'Albert, prenent un *gotim* de panses, se'n pujà al primer pis», NOLLER (*Vilaniu*, 50); «comenso per vostè, senyor oncle estimat --- deya en Ramon, tot mostrant-li un hermós *gotim* pansit al sol, y li dedico aquesta hermosura, que simbolisa ---», MrnVayreda (*Sang Nova*, v, xv, p. 450); «una ceparrada que s'ombreja sota 'ls pàmpols de prodigioses tòries us té robat el cor, i de bona gana saltarieu uns quants dies de la vostra vida per collir-ne més aviat un *gotim* madur», Coromines (*La Vida Austera* II, v, 144.28).

En conclusió: avui *gotim* és un mot que a penes transcendeix els límits del català oriental i que allí i tot no és d'ús general; de Barcelona cap al S., només familiar. En realitat no en tinc notícies concretes en els parlars balears ni valencians (manca en els *DFgra.*, *Damen.*, Febrer-Card., CRos, Sanelo, Escrig 1851, GaGirona, MGadea), i ben poc, i no coincident, se'n sap en cat. occid. i ross. EValor declara que en lloc de *gotim* del *DFa.* es diu en valencià *xingló de ràim*.¹ També dins el Princ., l'extensió del mot deu cessar bastant a prop del límits del català oriental: cap al Nord de Segarra, a Llobera de Solsonès ja el substi-